

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*Dankzij de liefdevolle barmhartigheid van onze God
zal het stralende licht uit de hemel over ons opgaan
en verschijnen aan allen die leven in duisternis
en verkeren in de schaduw van de dood
zodat we onze voeten kunnen zetten op de weg van de vrede.*

Lc 1:79

Het loflied van Zacharias is met recht één van de allermooiste liederen uit de Bijbel. Een lied over Gods oneindige en niet te bevatten barmhartigheid voor de mensen, een lied over licht in het donker, redding, een nieuw begin. Bijbelse woorden zijn vaak zo rijk van inhoud, omdat er meerdere lagen van betekenis in te ontdekken zijn. Zo ook met het woord 'barmhartigheid'. Het Hebreeuwse woord voor barmhartigheid is etymologisch sterk verbonden met het woord *rahām*, het Hebreeuwse woord voor baarmoeder. De meervoudsvorm *rachamim* betekent dan ook barmhartigheid. En dat is veelzeggend. De houding van barmhartigheid is iets heel lieflijks. Het gaat om een diepe bewogenheid om de ander, die in het binnenste van de mensen moet groeien. Barmhartigheid moet in ons gewekt en geboren worden.

Maar de wereld waarin we leven is soms zo donker. Wat groeit en bloeit om ons heen is de onverschilligheid, de boosheid waarmee de mensen elkaar bijten en vertrappen. We dwalen in het donker, twijfel overvalt ons. Zoekend naar Gods licht, vragen we ons af: waar is dan uw barmhartigheid God? Waarom ontfermt u zich niet over ons? Met diezelfde vragen worstelde ook Zacharias. Ook in hem moet het loflied gewekt, geboren worden: dat God wel barmhartig is, dat zijn licht zal opgaan voor mensen die in duisternis verkeren.

We lazen vorige week met elkaar hoe een engel aan Zacharias verschijnt. Zacharias was uitgekozen om het reukoffer te brengen. Hij had daar gestaan in de tempel in Jeruzalem. Op gloeiende kooltjes heeft hij de wierook gelegd. En dan ineens een gedaante, een stem van boven die zegt: 'Wees niet bang Zacharias! Je gebed is verhoord' (Lc 1:13). Elisabeth zal een zoon krijgen, en hij zal Johannes heten.

Maar Zacharias kon dat niet geloven. Hij heeft bezwaren, zoals Mozes destijds, toen Gods stem geklonken had, bij een brandend braambos. Verbaasd en vol ongeloof vraagt hij aan de engel: 'hoe kan ik weten of dat waar is' (Lc 1:18)? Hij en zijn vrouw Elisabeth zijn immers al oud. Hij denkt niet aan het wonder dat Abraham en Sara overkwam, of aan de kracht en de barmhartigheid die van God uitgaat. Omdat hij niet geloofd heeft, zo stelt de engel die zich nu bekend maakt met de naam Gabriël - wat 'kracht' of 'sterke man van God' betekent - zal hij stom zijn en niet kunnen spreken tot aan de dag waarop deze belofte in vervulling gaat (Lc 1:19). Zijn oren worden dichtgestopt, zijn lippen verzegeld. Hij zal geen woord kunnen uitbrengen.

Stel je toch eens voor dat je negen maanden lang in absolute stilte moet doorbrengen. Dat je niet horen en niet spreken kunt. En dat die stilte, ook na de geboorte van zijn zoon Johannes, nog zeven dagen blijft duren. Dat je je de dankbaarheid, die intense vreugde die je hart vervult, met niemand kunt delen. Hoe zouden wij daarmee omgaan? Wij die zo bepaald worden door het rumoer van deze tijd, deze tijd van

informatiestromen waarin we steeds bewogen worden om gelijk te reageren op alle prikkels en berichten die op ons afkomen.

Negen maanden is het stil. Maar dan, zo schrijft Lucas in vers 57, breekt de dag van de bevalling aan. Elisabeth brengt een zoon ter wereld en het geschiedt precies zoals de engel had verteld: burens en verwanten verheugen zich met haar om de barmhartigheid van God, omdat de Heer aan haar gedacht heeft (vgl. Lc 1:14).

Zeven dagen verstrijken, maar nog steeds kan Zacharias niet spreken. Er gaan stemmen op om het kind te vernoemen naar zijn vader, om hem Zacharias te noemen. Maar Elisabeth wil daar niet naar luisteren. Haar zwangerschap is een wonder, een teken van Gods genade. Verzonken in zichzelf had ze tegen zichzelf gezegd: 'de Heer heeft naar mij omgezien, zodat de mensen me niet langer verachten' (Lc 1:24). Daarom wil ze het kind Johannes noemen. Want de naam Johannes betekent: 'God is genadig'.

De mensen zijn verbaasd, want er is niemand in de familie die zo heet. Ze gebaren naar Zacharias. Dat de vader nu maar zeggen moet hoe het kind moet heten. Op een schrijftablet schrijft hij wat de engel hem gezegd had: 'Johannes is zijn naam'. Juist op dat moment, zo schrijft Lucas, wordt zijn tong losgemaakt. 'Hij werd geopend', staat er letterlijk in de Griekse tekst. Zacharias is weer opengegaan. Na zoveel maanden van zwijgen, kan hij eindelijk weer spreken. Dat naar binnen gekeerde, het geslotene, is weg. Zacharias laatste woorden aan de engel waren woorden van ongelooft, van diepe twijfel. Maar nu komt Gods Geest over hem. Met een hart vol blijdschap begint Zacharias te zingen. Ongelooft maakt plaats voor een loflied dat vol is van dankbaarheid. Maar er gebeurt nog meer in dit lied van Zacharias. Lucas schrijft het zelf: het lied van Zacharias is een profetie, een visioen van vrede en licht.

'Gezegend zij de Heer, de God van Israël' (Lc 1:68). Het lied van Zacharias begint met een lofprijzing. Gezegend bent U! Helder als het morgenlicht ziet Zacharias hoe God met zijn kracht en zijn liefde ingrijpt in de menselijke geschiedenis. Eindelijk kan hij weer spreken over Gods goedheid. Daarbij klinkt de hele geschiedenis van Israël mee. God, zo zingt Zacharias, heeft omgezien naar zijn volk en heeft het vrijgekocht. Woorden die sterk doen denken aan de Exodus, woorden gesproken tot zijn dienaar Mozes: hoe hij de ellende van zijn volk gezien heeft in Egypte; de slagen van de zweep, het roepen van de drijver. Hoe hij af zal dalen om hen te bevrijden uit het land van benauwing.

Al in vers 69 wordt het profetisch. Letterlijk vertaald staat er eigenlijk: 'een hoorn van redding heeft Hij opgericht, in het huis van David, zijn dienaar'. Dat zijn woorden die sterk verwijzen naar Psalm 132. In het 17^e vers vertaald de Statenvertaling:

*Daar zal ik David een hoorn doen uitspruiten,
ik heb voor mijn gezalfde een lamp opgericht.*

De hoorn is een beeld van overwinning. Het duidt op weerbaarheid tegen vijanden, op nieuwe adem na benauwing. Alles komt tot vervulling, wat van oudsher door de profeten beloofd was. Uit het huis van David, zal er een licht opgaan. Groot en schitterend. Een nieuwe koning uit de stam van David zal komen om mensen te bevrijden uit de greep van vijanden en bittere haat. Deze gezalfde zal de verlorenen

weer oprichten uit de moedeloosheid. Hij zal de mensen nieuwe wegen wijzen, zo zingt Zacharias even later: om hem zonder angst te dienen in heiligheid en gerechtigheid, om zo te leven in zijn nabijheid. In deze profetische woorden klinkt door hoe God door Jezus heen een nieuwe toekomst laat opgaan over de aarde, deze wereld waar mensen elkaar benauwen omdat ze elkaar hebben leren zien als vijanden, waar de één de ander vertrappt en neerslaat; een wereld verloren in schuld. Jezus komt naar de wereld om ons daarvan te bevrijden: om vrede te brengen en mensen met elkaar te verzoenen.

De hele lofzang van Zacharias is eigenlijk één groot voorbeeld van dienstbaarheid zonder angst. Want met de vijanden van Israël bedoelt Zacharias de Romeinse heersers van die tijd. Lucas noemt ze bij naam aan het begin van het eerste en tweede hoofdstuk van zijn evangelie: koning Herodes (Lc 1:5) en keizer Augustus (Lc 2:1).

Maar terwijl zij nog op hun tronen zitten, zingt Zacharias zich vrij van angst. Met een hart dat vol is van vreugde, jubelt hij het uit: hoe God bevrijdt door zijn reddende hand, hoe barmhartig de Eeuwige is. De dienstbaarheid waartoe de nieuwe telg van David zou oproepen kenmerkt zich door twee woorden. Zacharias heeft het in vers 75 over 'heiligheid' en 'gerechtigheid'. Heiligheid betekent hier: je leven toewijden aan God, Hem trouw zijn, Hem eren en loven. En gerechtigheid heeft betrekking tot je naaste: dat je barmhartig kunt zijn zoals God barmhartig is. Dat je vergeeft, wie vergeving vragen, dat je zorgt voor mensen die zorg nodig hebben, dat je opkomt voor gerechtigheid, waar het recht vertreden wordt.

'Maar jij kind'! In vers 76 begint Zacharias te zingen over zijn eigen zoon. Johannes zal profeet genoemd worden van de Allerhoogste. Hij zal voor Christus uitsnellen, de weg voor zijn voeten bereiden. Opnieuw zingt Zacharias over bevrijding, maar nu gaat het over bevrijding van zonden. Johannes zou mensen oproepen tot *metanoia*: een verandering van gedachte, een ommekeer van het hart. Die uitnodiging die ook wij steeds weer mogen horen: om te luisteren naar Gods stem met open oren, om in beweging te komen en zo een nieuwe weg in te slaan. Want daar waar mensen met een open hart de Heer zoeken en zich zonder angst aan Hem overgeven, daar wordt de knoop losgemaakt, de benauwenis in onze zielen. De ervaring dat God je al je schulden vergeeft, dat hij naar jou omziet en je liefheeft, het wordt ons gegeven als we samen in de kring staan, als je het brood proeft op je tong en drinkt van de beker met wijn. Ik eindig met de laatste woorden van het loflied van Zacharias:

*Dankzij de liefdevolle barmhartigheid van onze God
zal het stralende licht uit de hemel over ons opgaan
en verschijnen aan allen die leven in duisternis
en verkeren in de schaduw van de dood
zodat we onze voeten kunnen zetten op de weg van de vrede.*
Lc 1:79

Gods barmhartigheid wordt aanraakbaar, tastbaar en voelbaar in de Mensenzoon, in Jezus Christus. Door Hem gaat Gods licht over ons op. Helder straalt de Morgenster aan de horizon. Voor alle mensen die leven in duisternis, in twijfel, de schaduwen van

de dood, zal er een nieuwe toekomst onthullen. 'Zodat', want zo eindigt het lied van Zacharias, 'wij onze voeten zouden zetten op de weg van de vrede'.

Daartoe zijn wij geroepen: dat je op vrede gericht bent, dat je ernaar verlangt, en je ervoor wilt inzetten. Dat je vurig bidt voor verzoening en vrede tussen mensen, dat je geen onnodige strijd zoekt en vergeeft wie om vergeving vragen. Dat je gaan wilt op de weg die Christus ons wijst, Hij die onze vrede is. Christus, het licht dat naar de wereld kwam om iedereen te verlichten.

Mag het ons gegeven zijn om met Zacharias de kracht te vinden om te blijven zingen, dwars door al het donker heen. Om te prijzen en te loven. Want God is niet veranderd. Hij ziet naar ons om en vergeeft ons onze schulden. Hij verlost ons telkens weer van alles dat ons benauwt. Daarom: laat ons met Zacharias zingen. Lof zij de Vader! Lof zij de Zoon! Lof zij de Heilige Geest. Amen. Halleluja.